

Biedrība "Latvijas Mediju ētikas padome"

Ētikas padomes atzinums

Nr. 6/2022

Rīgā, 2022. gada 8. augustā

Biedrības "Latvijas Mediju ētikas padome" (turpmāk – Biedrība) Ētikas padome šādā sastāvā: Ētikas padomes priekšsēdētāja Daiga Sproģe, Ētikas padomes priekšsēdētāja vietnieks Aivars Pastalnieks, Ētikas padomes locekļi: Skaidrīte Lasmane, Guntars Līcis, Baiba Liepiņa, Anda Rožukalne, Gunta Līdaka, Jānis Buholcs

konstatē:

[1] Biedrības valde 2022. gada 11. maijā saņēmusi Iļjas Kozina (turpmāk - Iesniedzējs) sūdzību par SIA "TVNET GRUPA" (turpmāk arī - TVNET) interneta vietnes "tvnet.lv" trīs publikācijām, turpmāk "Sūdzība".

[2] Iesniedzējs norāda, ka publikāciju

- **"Aizvākti pie okupantu pieminekļa pirmdien noliktie ziedi"**
(<https://www.tvnet.lv/7519122/aizvakti-pie-okupantu-pieminekla-pirmdien-noliktie-ziedi>)

pirmdien-noliktie-ziedi)

- **"Valsts policijas priekšnieks pieņem lēmumu slēgt pieeju okupantu piemineklim un tā laukumam"** (<https://www.tvnet.lv/7519933/valsts-policijas-prieksnieks-pienem-lemumu-slegt-pieeju-okupantu-piemineklim-un-ta-laukumam>)

valsts-policijas-prieksnieks-pienem-lemumu-slegt-pieeju-okupantu-piemineklim-un-ta-laukumam)

virsraksti, dēvējot pieminekli Pārdaugavā par okupantu pieminekli, pārkāpj Biedrības ētikas kodeksa punktus 4.1. (Godprātības princips), 4.3. (Diskriminācijas un naida kurināšanas aizlieguma princips), 4.4. (Faktu un viedokļu nošķiruma princips).

[2.1.] Iesniedzējs argumentē:

- "Padomju savienības veiktā Latvijas okupācija ir nenoliedzams, neapstrīdams vēstures fakts.
- Nevar izslēgt, ka kaut kāda daļa cilvēku, kas bija devušies pie pieminekļa 9. un 10. maijā noliedz Latvijas okupāciju.
- Tāpat ir dokumentāli pierādījumi, ka vairāki, bet ne vairākums, ieradušos cilvēku 10. maijā pie pieminekļa bija tur ar Krievijas iebrukumu Ukrainā slavinošām zīmēm (Georga lentes, Z burti).
- Vienlaikus bija daļa cilvēku, kas gāja pie pieminekļa, lai godinātu savu karā kritušo radnieku piemiņu un Krievijas sāktā kara Ukrainā upurus. Manuprāt, saucot pieminekli par "okupantu pieminekli", tiek pateikts, ka arī šie cilvēki, kas tur ir tikai radnieku piemiņas dēļ, ir okupanti. Taču tā nav taisnība. Šādu epitētu lietošana no medija puses ir bezatbildīga rīcība, jo tā ir atklāta naida kurināšana. Turklāt tā ir attieksmes paušana, lai gan kodekss nosaka, ka ziņas no viedokļiem ir jānodala. Kopumā šāda prakse nav godprātīga."

[3] Iesniedzējs norāda, ka publikācija **"Vācieties prom no Latvijas!"**
https://klik.tvnet.lv/7518693/vacieties-prom-no-latvijas?_ga=2.22136895.508308838.1652255356-1777635879.1633526631 pārkāpj vārda brīvības robežas.

[3.1] Iesniedzējs argumentē: "Katram var būt savs viedoklis. Katrs var brīvi paust savu viedokli. Arī plašsaziņas līdzeklis. Taču arī šai brīvībai ir robežas. Un šis raksts, konkrēti izteikums "Tāpēc teikšu īsi un vienkārši – ikvienam, kas šogad 9. maijā nolika ziedus "uzvaras" parkā vai pie jebkuras citas

padomju laiku slavinošas būves, ir laiks doties vienā virzienā ar krievu karakuģi. Čemodāns, stacija, Maskava – šiem cilvēkiem mūsu valstī nav vietas", manuprāt, šīs robežas pārkāpj. Kāpēc? Jo ne visi cilvēki, kas liek ziedus pie pieminekļa ir Putina vai Krievijas sāktā kara Ukrainā atbalstītāji."

[4] Biedrības valde 2022 gada 13. jūlijā Sūdzību nodevusi izskatīšanai Ētikas padomei atbilstoši Biedrības Statūtu 6.1.1. punktam.

[5] Biedrības valde Sūdzību 13.06.2022. nosūtījusi SIA "TVNET GRUPA" skaidrojuma sniegšanai atbilstoši Biedrības Statūtu 6.2. punktam.

[6] TVNET sniegtajā skaidrojumā norādīts, ka Sūdzībā par rakstiem "**Aizvākti pie okupantu pieminekļa pirmsdien noliktie ziedi**" un "**Valsts policijas priekšnieks pieņem lēmumu slēgt pieeju okupantu piemineklim un tā laukumam**" minēta viena argumentācija, tāpēc par abām publikācijām dota viena atbilde.

[6.1.] TVNET norāda, ka piekritt iesniedzēja minētajam, ka "Padomju savienības veiktā Latvijas okupācija ir nenoliedzams, neapstrīdams vēstures fakts". Attiecīgi, okupācijas laikā būvētais objekts uzskatāms par okupantu pieminekli. Tādējādi minētais būtu uzskatāms par faktu, nevis viedokli.

[6.2.] TVNET norāda, ka "rakstā ir pausta patiesa informācija un korekti atspoguļota informācija, kā arī nav saskatāmas naida runas pazīmes". TVNET skaidrojumā minēts, ka "neviens monuments vai objekts publiskā vidē nav mēms vēstures liecinieks, tam vienmēr ir nozīme, jēga un mērķis. Šis objekts vienmēr ir bijis Latvijas okupācijas un Krievijas militārās agresijas pret kaimiņvalstīm simbols, kas ir pretrunā ar civilizētās pasaules un demokrātisko valstu pamatvērtībām un Latvijas vēsturisko atceri. Kopš Latvijas neatkarības izcīnīšanas 1990. gadā minētais monuments atguva savu patieso nozīmi Latvijas vēsturē - PSRS tiesiskās mantnieces Krievijas imperiālisma un noziegumiem pret cilvēci simbolisko nozīmi. Tādēļ minēto objektu nosaukt par okupantu pieminekli un/vai okupācijas simbolu nozīmē zināt Latvijas vēstures faktus, nevis paust "naida runu", kādēļ okupācijas slavināšanai - nedz Latvijas, nedz Ukrainas, nedz citu valstu, nav vietas nedz publiskajā telpā, nedz simbolu formā Latvijas valsts teritorijā. Konkrētajā gadījumā (..) rakstā minēts fakts, bez tam saistībā ar Krivijas uzsāktu karu pret Ukrainu un kad tiesībsargājošās iestādes prognozēja iespējamās prokrieviskās provokācijas uzsāktā kara (rezultātā tās arī notika) atbalstam, medija pienākums ir tieši norādīt uz acīmredzamajiem faktiem, nevis akli pakļauties kādas sabiedrības daļas uzspiestajam uzskatam".

[7] Par rakstu "**Vācieties prom no Latvijas!**" TVNET skaidro, ka tas ir publicēts un vērtējams kā viedoklis, kas "atspoguļo autora subjektīvu vērtējumu, uzskatus un attieksmi par un ap notikumiem, kas bija raksta gatavošanas pamatā", norādot, ka "publicistikai vai viedokļu žurnālistikai, kuru žurnālistikas teorijā un praksē definē kā žurnālistikas žanru, nav prasības būt objektīvam, jo tas ir subjektīvu uzskatu žanrs, kam ir noteikti sociāli vai politiski uzdevumi. (..) Viedokļu rakstu žanram ir raksturīga fokusēšanās uz kādu tēmu, atsevišķiem faktiem, to analīzi no personalizēta autora skatu punkta."

[7.1] TVNET argumentē, ka vārda brīvība ir attiecināma "ne tikai uz "informāciju" vai "idejām", kas tiek uztvertas labvēlīgi vai uzskatītas par neuzbrūkošām vai par neitrālām, bet arī uz tām, kas apvaino, šokē vai uztrauc", un šīs tiesības ir atzītas Eiropas Cilvēktiesību tiesā (Bédat v. Switzerland). Viens no izteiksmes žanriem, kas bauda lielu vārda brīvību ir satīra (ECT lietā "Grebneva and Alisimchik v. Russia"), kurai raksturīgās pazīmes ir pārspilējums un realitātes sagrozīšana, kas vērsta uz provokāciju un satraukuma radīšanu, un nereti arī rupju vārdkopu lietojums. "Taču rupjas vārdkopas pašas par sevi nav izšķirošas, novērtējot uzbrūkošo izteikumu, jo tām var būt vienīgi satīrisks nolūks (ECT lietā "Grebneva and Alisimchik v. Russia")."

[7.2] TVNET norāda, ka "uzbrūkoša valoda var arī nonākt ārpus izteiksmes brīvības aizsardzības, ja tā ir nepamatota nomelnošana, piemēram, ja vienīgais uzbrūkošā apgalvojuma nolūks bijis aizvainot. (..) Katra iejaukšanās mākslinieka vai sociālā komentētāja tiesībās uz šādu izpausmi ir jāvērtē ar īpašu rūpību (ECT lietā „Instytut Ekonomichnykh Reform, Tov v. Ukraine”, LR Senāts

lietā Nr. C30292615, SKC-68/2021), vadoties no izteikumu konteksta, sabiedrības interesēm un mērķa, kādēļ izvēlēti konkrētie izteikumi (ECT lietā "Kuliś and Rózycki v. Poland")."

[7.3] Izvērtējot raksta formu un saturu, TVNET argumentē, ka "rakstā arī norādīts uz vairākiem konkrētiem gadījumiem, kas ir tā tapšanas pamatā un kādā kontekstā tieši tiek norādīts uz to, ka "[...] šiem cilvēkiem mūsu valstī nav vietas"". Tāpat TVNET argumentē, ka "raksta tapšanā izmantoti mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi (metaforas, hiperboļas, satīras izpausme u.c.)."

[8] TVNET nepiekrīt, ka ar publikācijām būtu pārkāpis Biedrības Ētikas kodeksā noteiktās normas.

Ievērojot konstatēto, Biedrības Ētikas padome

secina:

[9] Rakstu "**Aizvākti pie okupantu pieminekļa pirmsdien noliktie ziedi**" un "**Valsts policijas priekšnieks pieņem lēmumu slēgt pieeju okupantu piemineklim un tā laukumam**" virsrakstos Ētikas padome nekonstatē Biedrības ētikas kodeksa punktu 4.1. (Godprātības princips), 4.3. (Diskriminācijas un naida kurināšanas aizlieguma princips), 4.4. (Faktu un viedokļu nošķiruma princips) pārkāpumus.

[9.1] Ētikas padomes skatījumā, Iesniedzējs un TVNET atšķirīgi attiecina pieminekļa nosaukumu rakstā - TVNET to attiecina uz okupācijas varu un tās armijas slavinājumu, bet Iesniedzējs uzskata, ka tas tiek attiecināts uz cilvēkiem, kas iet pie pieminekļa.

[9.2.] Ētikas padome uzskata, ka Latvijas okupācija ir vēstures fakts, un TVNET skaidrojums par pieminekļa Pārdaugavā apzīmējuma izvēli ir pamatots. Tāpat Ētikas padome uzskata, ka medijam ir tiesības izmantot dažādus apzīmējumus, to skaitā publiskajā telpā izmantotus apzīmējumus.

[9.3] Iepazīstoties ar rakstu saturu, Ētikas padome secina, ka virsrakstos lietotā frāze "okupantu piemineklis" ietver nozīmi, kas saistīta ar pagātņi, tās notikumiem, vēsturi. Tā liecina, ka apzīmējums attiecināts uz notikumiem un personām, kas tieši saistītas ar Latvijas okupāciju, nevis ar cilvēkiem, kas apmeklē pieminekli.

[9.4] Ētikas padome konstatē, ka notiekošais Krievijas karš pret Ukrainu ir saasinājis attieksmi pret Padomju savienības mantojumu un totalitārisma simboliem, un ir dabiski, ka tik sarežģītā un emocionāli smagā konfliktā mediji, vērtību vadīti, ieņem savu pozīciju - tā izpaužas arī tēmu un informācijas atlasē, rāmējumā, apzīmējumu izvēlē. Tomēr šādas izvēles ir medija redakcionālās politikas izpausmes, un tās ir jārespektē.

[10] Par rakstu "**Vācieties prom no Latvijas!**" Ētikas padome atzīst, ka uz šo rakstu nav attiecināma ētikas kodeksa norma nodalīt faktus no viedokļiem, jo minētais ir viedokļa raksts.

Ievērojot secināto, Biedrības Ētikas padome

nolemj:

- 1) Atzīt, ka nav konstatēti Sūdzībā norādītie Biedrības Ētikas kodeksa pārkāpumi*.
- 2) Lēmumu paziņot Sūdzības Iesniedzējam un TVNET.
- 3) Lēmumu publicēt Biedrības interneta vietnē un izplatīt informāciju par to atbilstoši Biedrības Statūtu 6.6. punkta noteikumiem.

* Ētikas padomes loceklis Jānis Buholcs un Ētikas padomes priekšsēdētāja Daiga Sproģe nepievienojas lēmuma daļai par rakstu "Vācieties prom no Latvijas!" un uzskata, ka tajā notikusi nepamatota vispārināšana, kas ir vērsta uz emociju uzkurināšanu un sabiedrības polarizāciju. Sarežģītos un saspringtos apstākļos, kādi ir arī pašlaik, medijiem īpaši svarīgi ir uzturēt profesionālos standartus, kas ietver arī atbildīgumu. Tas, ka konkrētais materiāls ir viedokļa raksts, neatbrīvo no šī pienākuma.